

Demokratisk naturvidenskab

Af Carsten R. Kjaer

■ Det er ikke nogen hemmelighed, at nogle mennesker opfatter naturvidenskab som noget, der er kedeligt og svært. Måske hænger det image sammen med, at naturvidenskab opfattes som en række nagelfaste kendsgerninger, som man enten har styr på eller ikke har det fjerneste begreb om. Derfor er det heller ikke rigtig muligt at snakke uden om til eksamen, hvis man er blank på Newtons 2. lov. Alt andet lige er der bedre muligheder for at imponere censorkorpset med alternative fortolkninger af et digt af Michael Strunge.

Naturvidenskabelige kendsgerninger er med andre ord altså netop kendsgerninger og ikke noget, vi går rundt og fortolker og stemmer om. Og dog!

Fortolkninger, antydninger og forslag

Man skal faktisk ikke lede ret længe i den naturvidenskabelige faglitteratur før man bumper ind i udtrykket ”fortolkning”. Så forskerne ”fortolker” deres data, gør de – det lægger de heller ikke skjul på. Og det ligger ligesom i ordet fortolkning, at der kan tænkes andre mulige fortolkninger af de samme data.

Jeg har heller ikke tal på de gange, jeg er stødt på ordet ”suggest” i naturvidenskabelig afhandlinger – altså at forskerne ”foreslår”, at deres resultater viser denne eller hin sammenhæng. Ikke noget med at hævde, at det nu er entydigt bevist (ja, nogle gange kan man få lyst til at ruske i forskerne og råbe, om de da for dølen ikke vil stryge nogle af deres utallige forbehold!).

Men måske kan det formilde folk med potentiel naturvidenskabs- og teknologiforskrækkelse, at ny naturvidenskabelig indsigt fremlægges i en aura af fortolkninger, antydninger og forslag. Og forslag – dem kan man jo stemme om!

Hvad angår spektakulære demokratiske afstemninger er det naturvidenskabelige miljø skam også leveringsdygtige. Et af de bedre eksempler i den retning var, da 424 astronomer ved et møde i den internationale astronomi-union i Prag i 2006, stemte om, hvorvidt Pluto er en planet. Flertallet stemte ”nej”, og derved blev Pluto frataget sin planetstatus til stor fortrydelse for mange astronomer – især blandt dem, der ikke var med til mødet. Fra den ene dag til den anden havde en afstemning altså ændret på en ”naturvidenskabelig kendsgerning”.

Det mindst ringe system

Nu er der heldigvis ikke mulighed for at stemme på åbenlyst nonsens i sådanne naturvidenskabelige afstemninger (i modsætning til ved Folketingsvalg!). Så derfor vil jeg gerne slå et slag for, at man opfatter naturvidenskabeligt arbejde som en form for oplyst demokrati.

Al den viden, som vi præsenteres for i de naturvidenskabelige lærebøger i dag kan således opfattes som resultat af en demokratisk proces, hvor generationer af forskere har ”stemt” på de teorier, de fandt mest overbevisende. Selv det naturvidenskabelige kvalitetssikringssystem i dag kan anses som en form for repræsentativt demokrati. De ”folkevalgte” er de forskere, som er betroet arbejdet med at vurdere andre forskeres publikationer som bedømmere eller redaktører af de videnskabelige tidsskrifter. Disse forskere har opnået deres status ved, at andre naturvidenskabsfolk har stemt på dem ved at citere deres artikler.

Og, ja – man kan pege på mange fejl og mangler ved den måde det ”naturvidenskabelige system” fungerer på. Men min konklusion er, at det nok – nøjagtig ligesom demokratiet som styreform – er det mindst ringe system, vi umiddelbart har til rådighed. ■